

"Nasıl olsa hazır bir 'müşteri' kitlesi var, nasıl olsa söyleyeceğim hiçbir şeye bir 'itiraz vuku' bulmayacak gibi aklı bir zihniyetten kaynaklandığını düşündüğüm bir motivasyon ile kürsüye çıkan vâzlarımız, mesleklerini ve kendilerine dinlemeye gelen mü'minleri kâfi derscede oldi diye almakta degillerdir."

analiz

Bilindiği gibi, çok kereler, ormana da lanlar ağaçları gözden geçirir; hattâ "büyük mesele" addedilen Orman'ın yanında "küçük mesele" addedilen Ağaç(lar) kasti bir küçümseme ile ihmâl edilir. Halbuki, çok zamanlar vâki olduğu üzere, küçük diye nitelendirilerek ehemmiyetsizleştirilen meseleler büyük olduğu zannedilen meselelerden daha mühim olabirler. Zira, 'küçük' detaydır ve ehemmiyet detaydadır. Bu sebeple "küçük"ü, yâni detayı ihmal eden bir kültür ve medeniyet "büyük"ün batağında boğulabilir. Ziya Paşa'nın "Yıldız arayıp gökte nice turfa müneccim / Gaflet ile görmez kuyuyu rehğüzlerinde" veciz beyti ile ifâde ettiği de bundan gayrisi olmasa gerektir.

Bu cümleden olmak üzere, bundan önceki yazımda ele aldığım mühim bir 'küçük mesele' olan "Ezân-ı Muhammedî Problemi"nin bir devâmı ve mütemmimi olmak üzere, bu yazımda da yine bir başka mühim 'küçük mesele' olan "Vaaz Problemi" üzerinde kısaca durmak istiyorum.

***

Fikrimce, nasıl ki büyük şâir ve dâvâ adamı Mehmed Âkif tarafından İstiklâl Marşı'nda "şehadetleri dinin temeli" olarak tavsif edilen Ezân'da bir ciddi problem varsa, benzer şekilde, Vaaz'da da ciddi bir problem var.

Sütunumuz ziyâdesine müsâit olmadığı için teferruâta giremeyeceğim; o sebeple kestirmeden söylüyorum: Câmî'lerimizde icrâ edilen vaazların ekseriyeti yetersiz; hattâ yer-yer, kötü olduğunu dahi iddia edebilirim...

*

İmdi: Her vâzın aynı zamanda bir eğitimci olduğuna dikkat etmesi ve bu bilinç ile mesleğini icrâ etmesi bir zarûrettir. Eğitim felsefesi açısından, belirli bir grup insana tek yönlü bilgi akışı şeklinde cereyan eden bir bilgilendirme prosesi "diskursif eğitim" olarak anılmaktadır ki bu, tam da bi-

Vaaz problemi: I

zim bildiğimiz "vaaz eğitimi" ne denk düşmektedir. Hiçbir sorgulamanın, itirazın, karşı fikir beyânının söz konusu olmadığı; eğitimcinin bütünüyle aktif-verici, eğitilenin bütünüyle pasif-alıcı olduğu bu eğitim modeli, artık günümüzde çoktan miadını doldurmuş, anakronikleşmiş, demode olmuş olmakla berâber, ülkemizde hâlâ ilkokuldan üniversiteye kadar hemen-hemen bilimum dini-lâdini eğitim kurumlarında yaygın olarak tatbik edilmektedir. Değerini kaybetmiş ve kitlelere fazla birşeyler vermekten, onların seviyesini icap ettiği gibi yükseltmekten âciz, bir Ortaçağ Skolastik bakıyyesi olan bu modelin mahzurları, ancak, eğitimcilerin kalitesinin yükseltilmesi ile bir dereceye kadar ve kısmen telâfi edilebilir. Fakat bu konuda çok ümitli olduğumu söyleyebilecek bir durumda değilim; hemen-hemen her eğitim alanında aynı yetmezlik ile yüz-yüze bulunmaktayız: Eğitimci yetmezliği!..

Ve problem aynıyla Vaaz konusunda da mevcuttur.

***

İmdi: Câmî' Vaazı da bir eğitimdir ve maatteessüf, hâlâ, bâlâda zikrettiğimiz kadim ve değerini kaybetmiş metodu aynen sürdürmektedir. Vaaz Problemi'nin birinci veçhesi budur: Metodoloji Problemi. Yâni, aslında bu vâdide yep-yeni, etkili, modern bir metoda ihtiyacımız var. Fakat ben burada, hiç olmazsa, bu zamana kadar, elde bulunan metodun imkân dâhilinde ıslah edilmesi gerektiğini söyleyeceğim ki bu da Problem'in ikinci veçhesini oluşturmaktadır: Bu eski metod dahi kötü ve çağımıza uygun olmayan bir şekilde tatbik edilmektedir ve bu uygunsuz vaziyette birinci dereceden mes'ul olanlar ise vâzılardır. Yâni, Vaaz problemi'nin ikinci veçhesi de doğrudan bir Vâz Problemi olmaktadır.

Vâz efendilerin de müezzinler gibi samimiyetlerinden şüphe etmek istemiyorum; fakat yine aynı netice ile

karşı-karşıya bulunmakta olduğumuz âşikâr: Samimiyet yetmiyor.

Bilhassa Cuma günleri câmilerimizde irâd edilen vaazlara şöyle bir dikkat edilmesini istirham etmek durumundayım:

Öncelikle, vâzlarımızın büyükçe bir ekseriyeti meslek ciddiyeti ve meslek performansı noktai nazarından çok kıfâyetsiz kalmaktadırlar.

Nasıl olsa hazır bir "müşteri" kitlesi var, nasıl olsa söyleyeceğim hiçbir şeye bir 'itiraz vuku' bulmayacak gibi aklı bir zihniyetten kaynaklandığını düşündüğüm bir motivasyon ile kürsüye çıkan vâzlarımız, mesleklerini ve kendilerine dinlemeye gelen mü'minleri kâfi derecede ciddiye almakta degillerdir. Dersini ciddiye alan ve işine saygı duyan bir öğretmen, bir eğitimci olarak; önceden tesbit edilmiş bir program hazırlamadan, yâni derslerine çalışmadan Cemâat'ın karşısına çıkan vâzlar, çok kereler akıllarına geldiği gibi, plansız-programsız, geliş-güzel konuşmakta ve cemâate de pek o kadar kalıcı, değerli şeyler sunamamakta, onları câmî'den zenginleşmiş olarak uğurlamaya muvaffak olamamaktadırlar.

Öncelikle, şu yaşadığımız cemiyet hayatında zaman'ın ne denli mühim, vakit'in nakit olduğunu idrâk etmekte zorlanan muhteremler, vaaz konusunu belirli bir zaman aralığında başlayıp bitirmemekteler; vakti heba etmekte, sözü uzattıkça uzatmakta, ana mevzû ile ilgisi zayıf, hattâ çok kere tamamen ilgisiz konulara sapsmakta; gereksiz dipnotlar açarak, "bunu da biliyorum, bunu da biliyorum" dercesine bir erüdisyon gösterisine kapılmakta ve Cemâat'ın, ekseri hallerde, vaazın aslı mevzûunu bile unutmalarına, zihinlerin karışmasına, ilginin dağılmasına ve uyuklamaların tercih edilmesine sebebiyet vermektedirler. [devam edecek]

dhocaoglu@yahoo.com
dhocaoglu@superonline.com